

Kieliraatin rekomentasuuni: Meänkielen nimi on meänkieli

M*eänkieli* on viralinen nimi kielele, joka on yks Ruottin viestä kansallisesta minuriteettikielestä. Se nimi seisoo laissa ja kohta joka yhteydessä missä käsitelään meänkieltä. Meänkieli terminä alkaa olla tuttu jo monele, jotka on tekemisissä Ruottin viien kansallisen minuriteetin ja minuriteettikielittin kans. Sanassa *meänkieli* on kaks ossaa: genetiivimuoto *meän* monikon ensimmäisestä persoonapronomista *met* ja sitte sana *kieli*. Se ei ole aivan tavatonta ette ihmiset on nimenheet omia kieliä ja ommaa kansaa siihen malhiin, ette nimen tarkoitus on justhaan jotaki 'meihin' eli 'ihmishiin' liittyvää. Semmosta löytyy muissaki paikoissa ympäri mailman. Meänkieli on kuitekki jo niin vakkiintunu nimi tälle kielele, ette siitä on tullu oma termi, jota ei ennää aina ajatella niin konkreettisesti ette siinä on net kaks sanna *meän* ja *kieli*. Esimerkiksi ummikoile saattaa kuitekki olla intresantti tietää jos sana *meänkieli* meinaa jotaki eli mistä se tullee. Se saattaa auttaa kans sanan muistamisessa, ko

tietää mitä sen osat tarkoittaa. Useasti ruottinkielisessä tekstissä meänkieli onki selitetty auki, ette se meinaa "vårt språk". Seuraava askel onki sitte opetella kunka meänkielen ortografian mukhaan kirjoitettu meänkieli-sana sitte äänethään.

Sitä saattaa sanoa ette *meänkieli* on vakkiintunu nimi kielele. Se on kielen viralinen nimi ja kans kaikista neytraaliin ja enniiten hyväksytty nimi. Kuitenki kielen nimen histuuria on monimukkanen ja muitaki nimiä aina välistä näkkyä ja kuuluu.

Miksi tornionlaaksonsuomi ei passaa?

Kieliraati rekomenteeraa ette meänkielestä käytethään aina nimitystä meänkieli viralisessa asiayhteydessä. Meänkieli on meänkieli kans ruottiksi ja kaikila muilaki kielilä. Sitä ei tartte kääntää. Joskus kuitenkin näkkee kans muita nimiä meänkielele. Ylheisin niistä on varmana tornionlaaksonsuomi, joka onki ollu tavallinen nimi meänkielele vielä joku aika sitte. Olletikki ruottinkielisissä

tekstissä näkkee useasti ette se sana *tornedalsfinska* panthaan parenteesiin meänkieli-nimen perhään, vähän niinkö selittämhään ette mikä se meänkieli on. Kieliraati ei kuitenkaan rekomenteeraa tornionlaaksonsuo-mi-nimen käyttöä meänkielestä – ei es parenteesissa meänkieli-sanana perässä. Ei ainakkaan jos ei selitä itte tekstissä enämpi nimen histuuriata ja tämänpäivästä merkitystä.

Sana *tornionlaaksonsuo* alkaa olla vanhentunnu nimi kielele ja siihen on keräintyny aijan olhoon nekativistaki sävyä. Kaikin ei tietekhhään tunne ette se on nekatiivinen sana, mutta asia on sen verran selvä, ette Kieliraati ei rekomenteeraa sen sanan käyttöä viralisissa yhteyksissä. Seuraavaksi kattothaan sana kerthaansa miksi tämä termi ei ole ennää sopeva:

1. *tornionlaaksonsuo*

Meänkielen staattys ja asentheet kieltä kohtaan on muuttunheet aika paljon viimisten vuosikymmenitten aikana ja siittä ajasta ko nimi tornionlaaksonsuo oli vielä enämpi käytössä. Kysymys ei ole ennää kielimuo’osta joka nähhhään suomena eli ette se on omanlainen versuuni suomen kielestä. Meänkielälä on staattys Ruottin kansalisena minuriteettikielenä ja oma nimi, joka on tullu kieliyhtheisön sisältä käsin, ja joka kuvvaa tämänhetkistä tilanetta paremin.

2. *tornionlaaksonsuo*

Sama homma termin tornionlaakso-osan kans. Tornionlaakso on iso alue ja tietekki tärkeä osa meänkielen liikettä ja sitä kunka se on alkanu, mutta meänkieltä puhuthaan muualaki ko Tornionlaakso. Olletikki viimi aikoina on freistattu saaha meänkielen perintheisen puhuma-aluehen markinalisserattuja aluheita enämpi framile ja saaha ihmiset hoksahmaan, ette meänkieltä puhuthaan ja on puhuttu Tornionlaakson ulkopuolelaki, esimerkiksi aluheela jota kut-

tuthaan useasti Malmikentiksi.

Nykysten Kierunan ja Jellivaaran kunnitten aluheela on useampia kyliä, jokka on vanhasthaan meänkielisiä ja harva niitten seutujen asukas kokkee ette het on tornionlaaksolaisia eli ette heän kotiseuvut olis osa Tornionlaaksoa. Oon kans hyvä muistaa, ette nykyhään meänkieltä puhuthaan kans muualaki Ruottissa, ko ihmiset on siirtynheet eri puolile maata. Kaikin meänkielen puhujat ei ole es koskhaan asunheet Tornionlaaksossa eli sen lähiseuvuila.

Mites sitte lannankieli ja jellivaaransuo-mi?

Meänkielen alue jaathan kielentutkimuksen perspektiivistä joskus kahteen, joskus kolmeen seuthuun. Tornionlaakshoon, Kierunan seuthuun ja Jellivaaran seuthuun. Ette meänkielessä olis kolme eri murretta, tialektia eli varieteettia. Kaikki tialektirajat on kuitenkin ihmisten tekemiä yksinkertastuksia eikä oikeasti mihään rajoja ole olemassa. Likheisissä kylissäki saatethaan praattia eri mallin. Ihmiset siirtyvä ja heän kieli muuttuu, ja kieli muuttuu sillonki vaikka sitä puhuvat ihmiset ei siirtyskhhään mihinkhhään. Kielialuheen jakaminen eri tialektiin on yks kielitietheen työkalu, jonka avula saattaa sitte analyseerata esimerkiksi erilaisia sanoja ja vaikka sitä kunka verpit taipuu. Oikeassa elämässähän semmosia rajoja ei ole. Net ovva vähäsen erit ittele kellekki.

Jos joku meänkielen puhuja eli joku joka itentificeraa ittensä meänkiehleen eli jolla on sielä juuria haluaa kuttua ommaa kieltä jollaki muula nimelä ko meänkieli, niin se passaa tietenki aivan hyvin. Kaikin saava kuttua ommaa kieltä ja itteä niinkö haluava. Toisile tornionlaaksonsuo-messa ei ole mihään nekativistista, mutta toisile on. Joku taas ei ole tavastunnu meänkieli-nimheen ko oon sanonu ommaa kieltä aina suomeksi eli ”täksi meän suomeksi” eli joksiki muuksi.

Kierunan kunnan meänkielisissä kylissä on joku alkanheet kuttua ommaa kieltä lannankieleksi sen mukhaan ko het kuttuu itteä lantalaisiksi. Sitte on vielä jellivaaransuomi, jota kans kuulee käytettävän. Nimiä oon monia ja aina ei ole ollu ees tarvetta kuttua kieltä milhään sen erikoisemala nimelä, niin kaikila ei ole sille mithään yhtä ja sammaa termiä. Tässä tialektijaossa se tornionlaaksonsuomi eli tornionlaakson varieteetti oon elävännä terminä käytössä. Jos haluthaan jakkaa meänkielen seutua eri tialektien perusteela, niin sillon puhuthaan useasti lannankielestä, jellivaaransuomesta ja tornionlaaksonsuomesta (joskus kans väylänvarren tialektista).

Lopuksi

Tärkeä oon muistaa ette kunnioittaa sitä nimeä ja selitystä, mitä itte kukanenki haluaa omasta kielestä käyttää. Samhaan aikhaan oon kuitenkin maholinen, ette oon yks virallinen nimi kielele ja ette sitä rekomenteerathaan käytettäväksi aina ko oon kysheessä virallinen yhteys. Semmosia voipii olla esimerkiksi Kieliraatin päästämä Kieliviesti-aviisi, kirjoitettu ja puhuttu meetia ja viranomhaisitten informasuuni. Just tämmönen sanojen ja niitten käytön analyseeraaminen ja jonku rekomentasuunin antaminen oon kielenhuoltoa. Kielenhuolon tarkotus oon tehdä kieli maholisiman helpoksi maholisiman monele käyttää. Sentähän Kieliraati neuvoo ette käytä mieluiten meänkielestä nimeä *meänkieli* sillon ko olet jonkulaisessa viralisessa yhteydessä, jossa tarkotus oon olla maholisiman selvä siinä mitä meinaa. 📖

Meänkieltä

Tänä vuona oon ainaki kolme joulukalenteria, jotka oon kokohnaan eli osaksi meänkieliset. Joko sie olet hoksannu kaikki? Jos sulla oon menny siutti, niin onneksi kaikki löytyy ve-piltä ja mennee kattoo ja kuunela kans hiljemin.

Selman satu

Alun perin ruottinkielinen Selmas saga -joulukalenteri lähätethiin SVT:lä vuona 2016. Tänä vuona kalenteri oon käänetty ja tytatty meänkielele. Käänök-sen oon tehny Birger Winsa, joka itteki pellaat yhtä päärollia, Efraim von Nurkkahattua. Toisessa päärollissa, Selma Oksapäänä, oon 10-vuotias Maija Vuonokari Heikki. Muita ääniä jotka oon myötä oon Aleksi Törnquist, Kaisa Vuonokari, Hans Ylivainio, Jörgen Heikki, Susanne Redebo, Ingemar Raulkola, Mervi Erkheikki, Markus Fagervall, Mona Mörtlund, Inger Jakobsson ja Aaron Bong.

Selman satu kertoo siitä ko Efraim ja Selma freistaavat löytää Tontun riikin. Efraim oon tutkija ja kiinnostunu ekspetsiisuunista ja Tontun löytämisestä. Selma haluaa päästä Tontun puhheile ette sais sanoa hälle suuriman toihveen mitä hällä oon: sen ette hänen pere sais asua jäljelä heän kotona. Selma ja hänen mamma, pappa, pikkusisko ja murfaa-

joulukalenterissa

ri asuva yhdessä talossa jonka hyyhryyn heilä ei riitä rahat. Efraim ja Selma joutuva vaikka minkäläishiin seikkailuihin heän reisun aikana, ja oppiva kans tuntemhaan toisia paremin.

Selman satu on tyypattu kokohnaans meänkielele ja sen saattaa kattoo vepilä SVT Playssa.

Tomten på Luppiberget

Luppiovaaran tonttu on kaksikielinen joulukalenteri, joka on tehty Mataringissä. Tämä on toinen vuosi ko Luppiovaaran tontun joulukalenteria on tehty, ensimmäinen kerta oli viimi vuona. Joulukalenterissa puhuthaan ruottia ja meänkieltä. Joulukalenterissa seurathan tonttua, postiljuunia ja erilaisia elläimiä, jotka kaikin yhdessä freistaava löytää maakisen kyytan jonka postiljuuni on kaottanu. Sen postiljuuni tarttee ette saapii koottua kaikkien kläppien joulutoihveet kokhoon ennen ko joulu tullee. Matkassa pyöri kans yks Rutger Förstöräjulensson, jonka takia koko homma mennee monimukkaseksi ja hankalaksi.

Joulukalenterin maanyksen on kirjottanu Jenny Hjort-Rova, joka on kans ohjaaja ja selittäjän ääni. Tontun rollissa on Henry Huuva, posteljuunina Maria Heikka ja Rutger Förstöräjulenssonina Mats Sturk. Muitaki näyttelijöitä on myötä. Joulukalenterin protysentti on Ida Brännström. Tomten på Luppiberget -joulukalenteri lähätethään SVT:lä

ja sen saattaa kattoo kans vepilä STV Playssa.

Sveriges Radio Meänraation joulukalenteri

Raatiassa on kans meänkielinen joulukalenteri. Sveriges Radio Meänraatio on tehny meänkielisen hyymorijoulukalenterin, jossa raation toimittajat itte näyttellee itteä. Tarinat

taitava kuitekki olla keksityjä, tai ainaki met toivoma niin, sen verran paljon niissä tapahuu. Jokhaisessa lunkassa on muutaman minuutin tialooki, jonka lopussa on joku kätevä muistutus eli opetus, jokaa on aktyelli ja tähelinen näin joulun alla.

Meänraation joulukalenteri kuuluu tietenki Meänraatiassa. Sitä mennee kuunela kans veppisivula sverigesradio.se/meanraatio eli sitte Meänraation Facebook- eli Instagram-sivula. Joka päivä aamula kello 6 auasthaan uus lunkka. 📺